

Kameravalvonnan turvallisuuskulttuuri - Poliisin kameravalvontakartasto

Henrik Laurell

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Kameravalvonnan turvallisuuskulttuuri - Poliisin
kameravalvontakartasto**

Henrik Laurell
Turvallisuus ja riskienhallinta
Opinnäytetyö
Joulukuu 2020

Henrik Laurell

Kameravalvonnan turvallisuuskulttuuri - Poliisin kameravalvontakartasto

Vuosi

2020

Sivumäärä

35

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda pohja poliisin kameravalvontakartaston käyttöönottoon Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen ja Espoon pääpoliisiaseman alueella.

Kameravalvontakartaston käyttöönotto on viivästynyt toimeksiantajan alueella useista erisyistä ja sen toimivuus edistäisi varsinkin rikostutkinnan toimintaa kameravalvontamateriaalin hankinnassa.

Kehittämistehtävänä oli kartoittaa kameravalvontaa omaavien yritysten suhtautumista poliisin tiedonsaantipyyntöihin sekä kehittää yhteistyötä näiden kanssa. Samalla pyrittiin luomaan tietoisuutta oman organisaation sisällä ja osallistamaan henkilökuntaa kartaston ylläpitoon ja käyttöön. Myös viestintä/myyntistrategiaa asian tiimoilta pohdittiin.

Opinnäytetyön teoreettisessa osassa käsiteltiin turvallisuuskulttuuria, luottamusta ja asenteita, kameravalvontaa sekä tietoturvaa, lainsäädäntöä ja toimivaltapykälää. Myös aiempaa tutkimusta aiheesta selvitettiin.

Opinnäytetyön menetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen tapaustutkimus ja asiaa lähdettiin tutkimaan pääasiassa haastatteleamalla yhteistyötahoja sekä poliisin henkilöstöä sekä kameravalvontakartastosta vastaavien, että loppukäyttäjien osalta. Haastatteluissa pyrittiin numeraalisten tulosten sijaan saamaan selvitystä itse ongelmasta ja ratkaisuja siihen.

Lopputuloksena saavutettiin parempi ymmärrys asian nykytilasta sekä luotiin kehitysehdotuksia toiminnan parantamiseksi. Kehittämisehdotukset painottuvat organisaation toiminnan kehittämiseen ja tiettyjen tehtävien vastuuttamiseen. Kerättyä materiaalia on myös tarkoitus käyttää organisaation sisäisissä koulutuksissa.

Henrik Laurell

Security culture in video surveillance - Video surveillance map in the Finnish police

Year	2020	Pages	35
------	------	-------	----

The concept of video surveillance map was introduced in the Finnish police in 2019. The map offers a view of the known surveillance cameras in rural areas and helps locating them. It also gives information about camera owners and from where can you obtain the surveillance material.

The video surveillance map is not a working tool in the Western Uusimaa Police Department at the moment. There has been no one to conduct the work and the private camera owners have not answered to inquiries concerning the locations of their surveillance cameras.

The purpose of this thesis was to launch the project and examine what could be done differently to get the private companies and organizations involved.

The research data were gathered by interviewing security personnel of different companies and police officers within the police department. The main results of the interviews indicate that police officers find the surveillance map useful and wish to use it and keep it up to date. Private companies are also willing to work with the police and give out information but the inquiries often go to the wrong person and are left unanswered.

As a result a few proposals for action were given to the police department. The most important was that there must be specific people in charge of the project. These people must come from different investigation units within the police department. Another important point was contacting the private camera owners. It seems that the most effective way is to contact them personally instead of a letter or e-mail.

Keywords: security culture, camera surveillance, police

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Oma tausta ja aiheen valinta	6
1.2	Toimeksiantaja	6
1.3	Merkitys ja toimeksiannon taustaa.....	7
1.4	Tavoitteet	8
1.5	Rajaus	9
2	Kirjallisuuskatsaus ja tietoperusta	10
2.1	Turvallisuuskulttuuri.....	11
2.2	Luottamus ja asenteet	12
2.3	Tietoturva, lainsäädäntö ja toimivalta.....	13
2.4	Aiemmat tutkimukset aiheesta	14
2.5	Käsitteet.....	14
3	Opinnäytetyön menetelmät	15
3.1	Tutkimusmenetelmä.....	15
3.2	Haastattelut.....	16
3.2.1	Haastattelujen suorittaminen.....	16
3.2.2	Haastatteluaineiston analyysi ja tulkinta	18
3.2.3	Haastattelujen laatu ja luotettavuus.....	18
3.3	Brainstorming/aivoriihi	19
3.4	Markkinointisuunnitelma ja viestintä.....	20
4	Projektokuvaus ja tulokset	22
4.1	Haastatteluiden suorittamisesta	22
4.2	Yhteistyötahojen edustajien haastattelut.....	23
4.2.1	Ongelmia.....	24
4.2.2	Toimivia seikkoja.....	25
4.3	Poliisin henkilöstön kanssa käydyt workshopit ja haastattelut	26
4.3.1	Pääkäyttäjien ja vastuuhenkilöiden kanssa käydyt keskustelut	26
4.3.2	Eri tutkintaryhmien tutkijoiden kanssa käydyt keskustelut	26
4.4	Markkinointisuunnitelma/ehdotus toimenpiteistä	29
5	Johtopäätökset	29
6	Työn arviointi	31
	Lähteet	32
	Liitteet.....	35

1 Johdanto

Poliisi on ottanut käyttöönsä valtakunnallisen kameravalvontakartaston. Kyseessä on tallennusalusta, johon kerätään tietoa yleisillä paikoilla sijaitsevista valvontakameroista. Järjestelmään pystytään syöttämään kameroiden sijainti, esikatselukuva, omistajien yhteystiedot sekä itse kamerajärjestelmän teknisiin ominaisuuksiin liittyvää tietoa. Tätä tietoa kerätään rikostutkinnan toiminnan tueksi eikä sitä julkaista missään. (Poliisi, 2020.)

Kyseessä ei ole etäkäyttöä mahdollistava sovellus, eli poliisi ei pääse itse kameroiden tallenteisiin käsiksi kartaston kautta. Tietojen luovuttaminen kartaston käyttöön on vapaaehtoista ja tietoja pyydetäänkin toimittamaan poliisilaitoksille oma-aloitteisesti. (Poliisi, 2020.)

1.1 Oma tausta ja aiheen valinta

Olen työskennellyt tätä kirjoittaessani yli 9 vuotta poliisina, joista 8 vuotta rikostutkinnan eri tehtävissä, päivittäisrikostutkinnasta vaativaan väkivaltarikostutkintaan. Eri lähteistä saatavien valvontatallenteiden määrä on jatkuvasti noussut suurempaan rooliin poliisin esitutkinnassa. Tämä johtunee tekniikan kehittymisestä, kameravalvontalaitteistojen yleistymisestä sekä yritysten ja yhteisöjen halusta suojella työntekijöitään ja omaisuuttaan.

Opinnäytetyön tekeminen omalle työnantajalle oli itselleni melko luonnollinen ratkaisu. Koin, että se hyödyttäisi molempia osapuolia ja työllä voisi olla konkreettisia vaikutuksia omaan työhöni. Useat eri aiheet muodostuivat ongelmallisiksi salassa pidettävän tiedon takia. Kaikki poliisin tekniset ja taktiset menetelmät ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä, eikä niitä voi näin ollen julkisesti käsitellä. Lopulta poliisilaitoksen ongelma kameravalvontakartaston käyttöönotossa tuli ilmi ja keskusteltuani siitä vastaavan päällystoesimiehen kanssa, päädyin ratkaisuun tehdä opinnäytetyö kyseisen aiheen ympärille.

1.2 Toimeksiantaja

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen toiminta-alue ulottuu Helsingin rajalta Hankoon asti. Pääpoliisiasema sijaitsee Espoossa ja poliisiasemia on Lohjalla, Kirkkonummella ja Raaseporissa. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella työskentelee noin 550 ihmistä, joista 450 poliisivirassa.

Yhdyshenkilönä opinnäytetyölle toimii rikosylikomisario Maarit Pikkarainen, joka johtaa laitoksen poliisitoiminnan suunnitteluosastoa. Kameravalvontakartaston ylläpitäminen kuuluu kyseisen yksikön alaisuuteen, joten Pikkarainen oli luonnollinen valinta laitoksen edustajaksi.

Tämän lisäksi kameravalvontakartaston pääkäyttäjää konsultoidaan projektin aikana ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon.

Toimeksiantajana Länsi-Uudenmaan poliisilaitos näkee merkittäviä hyötyjä kameravalvontakartaston toimivuudesta. Projektille ei ole kuitenkaan löytynyt tekijää, sillä se on suuritöinen ja kaikki pääkäyttäjätkin hoitavat kyseistä tehtävää oman päätoimenkuvansa lisäksi.

1.3 Merkitys ja toimeksiannon taustaa

Kartasto voisi muodostua oleelliseksi osaksi poliisin rikostorjuntaa, sillä toimiessaan se nopeuttaa monia ensisijaisia työvaiheita rikostutkinnan alkuvaiheessa. Valvontakameroiden kuvien hankinta on monesti yksi ensimmäisistä toimenpiteistä, sillä niiden säilymiselle on aina jonkinlainen aikaraja. Tallenteet saattavat olla myös hyvin ratkaisevia esitutkinnan onnistumisen kannalta ja ne saattavat ratkaista lähes yksinään ihmisen syyllisyyden tai syyttömyyden.

Valvontakamerakartaston ollessa ajantasainen, pystyisi rikostutkija yhdellä silmäyksellä näkemään tapahtuma-alueella olevat valvontakamerat ja yhteystiedot niiden käyttäjille. Nykytilanteessa tutkija joko sattuu tietämään alueen kameroista jotain tai lähtee niitä paikan päälle selvittämään. Lisäksi kameroita hallitsee monesti huoltoyritys, jonka kanssa pitää erikseen sopia sopiva hetki tallenteiden talteenotolle. Tämä tarkoittaa monesti useampaa käyntiä tapahtumapaikalla ja useita tunteja turhaa työtä.

Kameravalvontakartaston käytön lisäämistä puoltaa myös se seikka, että kartaston käyttö soveltuu koko rikostutkinnan käyttöön, ei vain pienelle osalle sitä. Niin vaativa väkivaltarikostutkinta kuin päivittäisrikostutkintakin pystyy käyttämään järjestelmää tehokkaasti näin halutessaan.

Valvontakamerakartaston käyttöönotto on lähtenyt hyvin eri tavoilla käyntiin eri poliisilaitoksilla. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen osalta kartasto on lähes tyhjä. Tämä johtuu pääosin siitä, että työlle ei ole löytynyt tekijää. Kameroista on paljon hiljaista tietoa tutkijoilla ja kenttäpoliiseilla, mutta tätä tietomäärää ei ole saatu siirrettyä kartastoon. Kameroiden selvittäminen ja niiden syöttäminen järjestelmään ei vaikuta kenenkään tehtävältä, vaikka kyseessä olisi selkeästi merkittävä kehitysaskel rikostutkinnan osalta.

Kartaston pääkäyttäjiksi määritetyt henkilöt pyrkivät jo aiemmin saamaan tietoa lähettämällä virallisia kirjeitä suurimmille yksityisille yrityksille ja yhteisöille. Tämä tapa todettiin nopeasti tehottomaksi, sillä vastauksia ei tullut. Jokaisen rikostutkijan ajateltiin myös syöttävän havaitsemansa valvontakameran kartastoon, mutta tämäkään toimintatapa ei ole tuottanut tulosta.

Valvontakameroiden oikeaa määrää on käytännössä mahdoton tietää tarkasti, mutta pelkästään Espoon kaupungin alueella on arviolta useita tuhansia julkisille paikoille kuvaavia valvontakameroita. Näistä suurin osa on kaupungin, isojen kauppaketjujen ja yritysten kameroita. Näin ollen muutaman suuren yrityksen ja yhteisön kautta olisi mahdollista saada järjestelmään suuri määrä kameroita. Tämä loisi vahvan pohjan kartaston käytölle.

Espoon kaupungin turvallisuusohjelma (2017, 29) tukee myös kameravalvontakartaston aktiivista käyttöönottoa. Sen mukaan kaupunkikeskusten sekä tulevien metroasemien ja niiden lähialueiden valvontakamerat kartoitetaan ja niiden käytön koordinoitua kehitetään hyödyntämällä niiden käyttöä erityisesti poliisin esitutkinnassa. Tämä on oleellista, sillä Espoon kaupunki on suurena yksittäisenä toimijana avainasemassa kameravalvonnan kattavuutta mietittäessä.

Vertailupohjana nykyiselle tilanteelle voidaan käyttää Helsinkiä. Helsingissä poliisi käyttää kaupungin sille tarjoamaa kameravalvontajärjestelmää poliisilain mukaisesti yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen sekä rikostutkintaan (Sallinen 2011, 6). Tämä on toki pidemmälle vietyä toimintaa, mihin kameravalvontakartasto antaa tällä hetkellä mahdollisuuksia. On hyvä kuitenkin pitää tällainenkin mahdollisuus mielessä tekniikan ja asenteiden kehittyessä.

1.4 Tavoitteet

Perimmäisenä tavoitteena opinnäytetyölle on saattaa kameravalvontakartasto käyttökelpoiseksi työkaluksi Länsi-Uudenmaan poliisilaitokselle. Tarkoituksena on selvittää miten valitut yritykset ja yhteisöt suhtautuvat kameravalvontatietojensa luovuttamiseen poliisille. Samalla on mahdollisuus parantaa yhteistyötä poliisin ja yritysten välillä. Tutkimuskysymyksenä on siis: ”Miten yksityisen kameravalvonnan avaamiseen poliisille suhtaudutaan?”

Työn ajatuksena on samalla luoda malli siitä, miten saada yksityiset toimijat havaitsemaan, että kameravalvonnan tietojen jakaminen poliisille on tärkeä keino torjua rikoksia. Oleellista on saada välitettyä sitä tietoa, että valvontakamerat eivät olisi ainoastaan omistajansa henkilöstön ja omaisuuden suojaksi vaan osa koko yhteiskunnan turvallisuutta. Näistä seikoista on tarkoitus luoda viestintäsuunnitelma ja/tai myyntistrategia Länsi-Uudenmaan poliisilaitokselle. Poliisilaitoksen sisäiseen koulutukseen pystytään myös luomaan materiaalia tässä opinnäytetyössä hankittujen tietojen perusteella. Varsinkin tutkinnassa toimivien konstaapeleiden valistaminen asian tärkeydestä on oleellista. Laitoksen edustajan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella sisäiselle koulutukselle on kysyntää ja sellaisen järjestäminen on mahdollista ja jopa toivottavaa.

Koska valtionhallinnossa on jatkuva tarve tehostamiselle, pyritään tässä opinnäytetyössä myös noudattamaan ajatusta, jossa mahdollisimman vähällä työllä saataisiin mahdollisimman laaja kattavuus kameravalvontakartastoon. Tämä tarkoittaa varsinaisten kohdeyritysten rajaamista muutamiiin suurimpiin toimijoihin tai ketjuihin. Tämä ei kuitenkaan poissulje mahdollisuutta käyttää opinnäytetyössä hankittua tietoa myöhemmin kaikille kohderyhmille.

1.5 Rajaus

Työstä rajataan pois virkatyönä tehty osuus kameroiden syöttämisestä järjestelmään. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen kanssa sovitun mukaisesti opinnäytetyön ohessa pyritään saamaan materiaalia järjestelmään ja tämä osa projektista suoritetaan työajalla.

Työstä rajataan myös pois pienempien yritysten ja yksityishenkilöiden kameravalvonta. Tämä yksinkertaisesti siksi, että siihen ei tällä hetkellä ole resursseja. Työssä pyritään keskittymään muutamaaan suurimpaan toimijaan, jotta järjestelmän toimivuus pystytään todistamaan ja sen käyttöä lisäämään.

Työssä otetaan huomioon sen osittainen päällekkäisyys virkatehtävien kanssa. On oleellista, että nämä kaksi asiaa eivät sekoitu keskenään. On myös tärkeää, ettei salassa pidettävää tietoa päädy raporttiin. Tästä huolehditaan niin, että työ tarkastutetaan tilaajalla ennen sen julkaisemista.

2 Kirjallisuuskatsaus ja tietoperusta

Kirjallisuuskatsaus on selvitys aiheesta kirjoitetusta akateemisesta materiaalista. Sen tarkoituksena on kriittisesti analysoida ja vertailla jo olemassa olevia tutkimuksia ja teorioita. Lopputuloksena pitäisi olla selkeä, kriittinen ja tarkka kuvaus aiheen tämän hetken tietämyksestä ja siitä, mitä pitää tehdä, jotta tietämys aiheesta lisääntyy. (Efron & Ravid 2018, 2.)

Kirjallisuuskatsauksia on kolmea eri tyyppiä. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja meta-analyysi. (Salminen 2011, 6.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on luonteeltaan yleisluonteinen katsaus ilman tarkkoja sääntöjä. Sitä kutsutaan myös traditionaaliseksi kirjallisuuskatsaukseksi. Tutkittavana oleva ilmiö kuvataan kuitenkin laaja-alaisesti ja tarvittaessa luokitellaan tutkittavan ilmiön ominaisuuksia. Tutkimuskysymykset ovat väljempää kuin muissa kirjallisuuskatsauksen tyypeissä. (Salminen 2011, 7.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen yksi muoto on narratiivinen yleiskatsaus. Se on menetelmältään kevyin kirjallisuuskatsauksen muoto, jonka avulla pystytään antamaan laaja kuva käsiteltävästä aiheesta tai kuvailla aiheen historiaa ja kehityskulkua. Sen tarkoitus on tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia, mutta valitun tutkimusaineiston ei oleteta käyvän läpi erityisen tiukkaa seulaa. (Salminen 2011, 7.)

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa käydään läpi runsaasti tutkimusmateriaalia tiiviissä muodossa ja pyritään sen avulla asettamaan tutkimus historialliseen ja oman tieteenalansa kontekstiin. Siinä myös kartoitetaan keskustelua ja seulotaan asiaan liittyviä tieteellisiä tutkimuksia ja käydään läpi huomattavasti kuvailevaa kirjallisuuskatsausta suurempi määrä materiaalia. (Salminen 2011, 9.)

Meta-analyysissä on monia eri muotoja, mutta sen perusajatuksena on yhdistää samaa aihetta tarkastelevia tutkimuksia ja pyritään tarkastelemaan niiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Pyrkimyksenä on vertailun avulla luoda käsittelyluokitteluja sekä löytää yhteneväisyyksiä tutkimusten tuloksista. (Salminen 2011, 13.)

Opinnäytetyön laajuus ja tarkoitus huomioon ottaen sopivin kirjallisuuskatsauksen tyyppi on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Tässä kirjallisuuskatsauksessa pyritään tuomaan esiin aiheeseen liittyviä aiempia tutkimuksia ja taustoittamaan työn käsitteitä ja aihealueita. Kirjallisuuskatsaus on jaettu osiin, jotta yhtä osa-aluetta on helpompi tarkastella kokonaisuutena.

2.1 Turvallisuuskulttuuri

Turvallisuuskulttuuri alkoi muodostua tärkeäksi aiheeksi 1980-luvulla, jolloin eri organisaatioiden johtajat alkoivat kiinnittää huomiota siihen, miten turvallisuuskulttuuria voitaisiin parantaa. Hyvällä turvallisuuskulttuurilla voidaan merkittävästi vaikuttaa organisaation tekemän työn laatuun ja jopa ihmisten yksityiselämään. (Mercurio & Roughton 2002, 31-32.)

Hyvässä turvallisuuskulttuurissa on kyse siitä, että ihmisillä on kyky suoriutua hyvin työstään, turvallisuutta pidetään tärkeänä asiana ja turvallisuutta ymmärretään riittävän laajasti. Turvallisuuden kehittämisestä koetaan myös vastuuta ja siihen koetaan voivan vaikuttaa. (Reiman, Pietikäinen, Oedewald 2008, 69.) Tässä puhutaan yrityksen turvallisuuskulttuurista, mutta samat asiat pätevät myös laajemmassa, yhteiskunnan turvallisuuskulttuuria koskevassa ajattelussa.

Turvallisuuskulttuuri muodostuu asenteista, arvoista, normeista ja uskomuksista. Yksinkertaistettuna turvallisuuskulttuuri voidaan määritellä tavaksi, jolla teemme asiat. (Ruuhiheto & Vilppola 2000, 15.) Organisaatiossa turvallisuuskulttuuri on kykyä ja tahtoa ymmärtää, millaista turvallinen toiminta on, millaisia vaaroja siihen liittyy ja miten niitä voidaan ehkäistä. Tähän liittyy myös tahto ja kyky toimia turvallisesti ja ehkäistä vaarojen toteutumista ja edistää turvallisuutta. (Reiman ym. 2008, 9.) Näihin asioihin vaikuttamalla turvallisuuskulttuuria voidaan parantaa ja olemassa olevia käytänteitä muuttaa. Se onkin tämän opinnäytetyön perimmäisenä tarkoituksena kertaluonteisen kartaston päivityksen sijaan.

Turvallisuuskulttuuri on myös vaikeasti tartuttava ilmiö, sillä se on jatkuvassa muutoksessa. Tutkimuksellisesti turvallisuuskulttuuri on hankala käsite ja sen yhteyttä hyvään turvallisuustasoon on vaikea osoittaa (Ruuhiheto & Vilppola 2000, 12). Toisaalta sitä on mahdollista muuttaa, mikäli siihen on halua (Reiman, Pietikäinen, Oedewald 2008, 48). Työn tarkoituksena on saada aikaan pysyviä muutoksia yritysten ja yhteisöjen suhtautumisessa poliisin tiedonsaantipyyntöihin. Tämä on mahdollista, mutta vaatii töitä koko poliisiorganisaatiolta.

Työn ohella tullaan olemaan yhteydessä eri yrityksiin ja tätä ajattelumallia pyritään jakamaan eteenpäin. Nyt tehtävällä työllä pystytään vaikuttamaan yritysten turvallisuuskulttuuriin ja asenteisiin poliisia kohtaan. Samalla pystytään tekemään yrityksiä ja niiden vastuuhenkilöitä tietoisiksi poliisin tarpeista ja tiedon jakamisen hyödyistä.

Samaa ajatusta pyritään jakamaan myös laitoksen sisäisessä koulutuksessa. Henkilöstöä pyritään valistamaan siitä, että kyse ei ole pelkästään omasta työtehtävästä, vaan paljon laajemmasta asiasta.

Turvallisuuskehitys on ollut myönteistä esimerkiksi väkivaltarikoksien määrällä mitattuna. Toisaalta mitattavissa oleva turvallisuus ei ja turvallisuuden kokemus eivät useinkaan vastaa toisiaan. Tämä on myös todettu useissa asennetutkimuksissa. (Himberg 2017, 73.)

2.2 Luottamus ja asenteet

Luottamus syntyy ihmisten välisessä kanssakäymisen, vuorovaikutuksen ja yhteistyön yhteisvaikutuksena. Luottamusta ei voi ostaa eikä lainata. Se on aina ansaittava tai lunastettava omalla käyttäytymisellä. (Harisalo & Miettinen 2010, 29.) Luottamus on hyvin olennaista ihmisten arjessa ja työssä. Se otetaan vaistomaisesti huomioon tekemissämme valinnoissa ja se vaikuttaa ihmisten päätöksiin, valintoihin ja käyttäytymiseen. Luottamus on myös vuorovaikutussuhde ja sitä pidetään helposti itsestään selvyytenä. (Harisalo & Miettinen 2010, 23.)

Ihmiset luottavat erilaisiin institutionaalisiin järjestelyihin ja viranomaisiin. Tämä tekee elämästä ennustettavaa ja hallittavaa. Luottamuksen järkkyyessä epävarmuus, ennakoimattomuus ja hallitsemattomuus alkavat lisääntyä. Tämä voi ilmaantua jopa välinpitämättömyytenä toisen hengestä ja omaisuudesta. Samalla luottamus muun muassa viranomaistoimintaa heikkenee. (Harisalo & Miettinen 2010, 24-25.)

Luottamus poliisiin on kansalaisten keskuudessa edelleen hyvällä tasolla. 91% kansalaisista luottaa poliisiin melko tai erittäin paljon. Erittäin paljon poliisin toimintaan luottavien osuus oli 48 %. (Vuorensyrjä & Rauta 2020, 39.) Näin suurta luottamusta nauttivan poliisin pitäisi pystyä hankkimaan myös valvontakameroiden sijainteja yksityisiltä toimijoilta. Tämän osalta on tarkoitus selvittää sitä, miten tämä luottamus näkyy käytännössä ja mitä pelkoja asiakkailta on kameratietojen luovuttamisen suhteen.

Kyselytutkimuksissa kameravalvontaan suhtaudutaan varsin myönteisesti, mutta tulokset vaihtelevat tutkimusmenetelmän mukaan. Vain harvat kokevat valvonnan häiritseväksi tai yksityisyyttä loukkaavaksi. On vaikeaa löytää syytä sille, miksi kameravalvonta on saavuttanut Suomessa niin suuren suosion. Yhtenä tärkeänä syynä voidaan kuitenkin pitää korkeaa luottamusta poliisiin ja muihin auktoriteetteihin. (Koskela 2009, 218-220.)

Suomalaisilla vaikuttaa olevan asenteellinen valmius hyväksyä laajamittainen valvonta. Suomi onkin yksi Euroopan valvotuimmista maista. Monet julkiset tilat ovat kameravalvonnan alla ja puolijulkisissa tiloissa, kuten kauppakeskuksissa, valvonta on vielä intensiivisempää. Suomessa kukaan ei tiedä, mitä kaikkea valvotaan ja ketkä tätä valvontaa tekevät. Vain poliisi on juridisesti velvollinen ilmoittamaan tekemästään valvonnasta, joten toimintakulttuuri on hyvin villiä ja sääntelemätöntä. (Koskela 2009, 216-217.)

Kameravalvonnan julkilausuttu tarkoitus on parantaa turvallisuutta, mutta sen satunnaisuus ja kameroiden asettelu mahdollisimman huomaamattomiin paikkoihin romuttavat tätä tarkoitusta. Valvontakameraan joutuva henkilö ei myöskään voi tietää, kuka häntä katsoo ja mihin tätä materiaalia käytetään. (Koskela 2009, 223.)

Koskela (2009, 13) pohtii myös turvallisuuden merkityksen kasvua ja sitä, tehdäänkö turvattomuuden tunteella politiikkaa ja jopa lainsäädäntöä. Tarkoittaako tämä sitä, että poliisi käyttäisi tällaista yhteiskunnan turvallisuuden tunnetta hyväkseen omien tehtäviensä edistämiseksi? Tässä työssä on tarkoitus ottaa huomioon myös poliisin keräämään tietoon negatiivisesti suhtautuvat mielipiteet ja näkemykset, sekä pyrkiä selvittämään mistä tällaiset johtuvat.

2.3 Tietoturva, lainsäädäntö ja toimivalta

Poliisin tehtävät poliisilain (22.7.2011/872) mukaan ovat oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Kaikki poliisin järjestelmät, myös kameravalvontakartasto, on luotu tukemaan näiden perustoimintojen suorittamista.

Poliisilain (22.7.2011/872) mukaan poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Kameravalvontakartaston toimivuus edellyttää juuri tällaista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Suomessa ei ole kameravalvontaa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka säätelisi yksityiskohtaisesti valvonnan suorittamisesta. Sen laillisuus riippuu valvonnan suorittajasta, paikasta ja tarkoituksesta. (Sallinen 2011, 5.)

Valvontakameramateriaalia saa luovuttaa vain järjestelmän henkilörekisteriselosteen mukaisiin tarkoituksiin. Materiaalia luovutettaessa tulee noudattaa turvallisia tiedonkäsittely- ja siirtotapoja. Luovutukset on hyvä myös dokumentoida. Poliisin suorittama esitutkinta on yleisin syy materiaalin luovutukseen. Tällöinkin materiaali tulee luovuttaa poliisille, ei asiaan osalliselle. (Sallinen 2011, 47.) Hyvää tietoturvallisuutta edistetään ottamalla se osaksi organisaatiokulttuuria. Kaikkien organisaatioissa työskentelevien tulee ottaa tietoturvallisuus huomioon ja tehdä töitä sen parantamisen eteen. (Laaksonen, Nevasalo & Tomula 2006, 17.) Tämä on myös poliisiorganisaation toive, jotta arkaluonteista tietoa ei luovuteta väärille tahoille.

Tallennettu ääni tai kuva rinnastetaan henkilötietolaisa tarkoitettuun henkilötietoon, joten mikäli henkilö on tunnistettavissa tallenteelta, siitä muodostuu henkilötietolain mukainen henkilörekisteri. Henkilörekisteristä on laadittava rekisteriseloste, joka on määrämuotoinen

dokumentti ja se sisältää mm. rekisterin pitäjän nimen, rekisterin tarkoituksen ja tiedon kenelle tietoja säännöllisesti luovutetaan. (Sallinen 2011, 50.)

Organisaation tai yrityksen on tietosuojasetuksen perusteella toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan se, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuojasetusta. Tästä on huolehdittava koko tietojen elinkaaren ajan. (Hanninen, Laine, Rantala, Rusi & Varhela 2017, 106.) Tämä tarkoittaa myös sitä, että organisaatiolla on jopa velvollisuus varmistaa tiedonsaantipyynnön lähettäjän henkilöllisyys ja tämän oikeus luovutettavaan materiaaliin.

Poliisin pyyntö valvontakameran materiaalin saamiseksi perustuu poliisilain 4 luvun 2 ja 3 pykälään. Toinen pykälä käsittelee tietojen saamista viranomaiselta ja kolmas yksityiseltä henkilöltä tai yhteisöltä. Sisällöltään pykälät ovat melko yhteneviä ja niissä mainitaan poliisin oikeus saada tietoja salassapitosäännösten estämättä. Samoilla pykälillä hankitaan paljon erilaista tietoa, mutta erinäiset tallenteet ovat yksi yleisimmistä pyynnön kohteista.

2.4 Aiemmat tutkimukset aiheesta

Poliisin kameravalvontakartastoon liittyviä opinnäytetyötasoisia töitä on tehty muutamia viimeisten vuosien aikana Poliisiammattikorkeakoulussa. Aino Tuunanen (2019) on kartoittanut Lappeenrannan keskusta-alueen kameravalvontaa ja Niko Muurinen (2019) on tehnyt vastaavan Lohjan keskustan alueelle. Nämä opinnäytetyöt on tehty Poliisiammattikorkeakoululle ja niissä olennainen osa on itse kameroiden syöttäminen kartastoon.

Saarnio ja Ruokonen (2018) ovat tutkineet hyvinkin vastaavaa asiaa, mutta kyseessä on ollut kaupungin sijaintikarttasovelluksen kehittäminen. Kameravalvontaa on muuten käsitelty useasta eri näkökulmasta aiemmissa tutkimuksissa. Jussi Karonen (2019) on käsitellyt kameravalvontaa rikostorjunnan keinona ja useisiin eri kohteisiin on tehty erilaisia kameravalvonnan kehityshankkeita tai selvityksiä.

2.5 Käsitteet

Työn kannalta lainsäädännöllisesti tärkeitä käsitteitä ovat:

Julkinen paikka, järjestyslain (612/2003) mukaan yleisellä paikalla tarkoitetaan ”tietä, katua, jalkakäytävää, toria, puistoa, uimarantaa, urheilukenttää, vesialuetta, hautausmaata tai muuta vastaavaa aluetta, joka on yleisön käytettävissä.” Yleisellä paikalla tarkoitetaan myös ”rakennusta, joukkoliikenteen kulkuneuvoa ja muuta vastaavaa paikkaan, kuten virastoa, toimistoa, liikenneasemaa, kauppakeskusta, liikehuoneistoa tai ravintolaa, joka on yleisön käytettävissä joko tilaisuuden aikana tai muutoin.”

Huomionarvoista tässä on se, että järjestyslaki käyttää julkisesta paikasta termiä ”yleinen paikka”.

Kameravalvonta on yritysten, yhteisöjen ja viranomaisten laajalti käyttämä menetelmä, jolla tuotetaan jatkuvaa videokuvaa jossain tietyssä kohteessa. Sen tarkoituksena on ennalta estää ongelmia ja rikoksia (yleisestäävyys) sekä selvittämään jo tapahtuneita ongelmia ja rikoksia (erityisestäävyys). Valvontakamerat lähettävät siis viestiä valvonnasta ja siitä, että mahdolliset rikokset selvitetään. (Sallinen 2011, 6.)

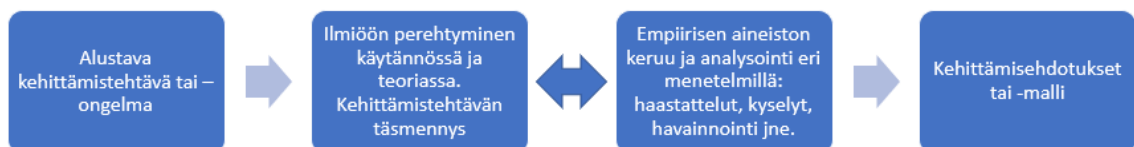
3 Opinnäytetyön menetelmät

3.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tutkimustavaksi valikoitui kvalitatiivinen tapaustutkimus. Tietoa pyritään kuitenkin hankkimaan kaikilla mahdollisilla tavoilla. Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2015, 51) mukaan lähestymistavan valinnassa ei vielä ole kyse konkreettisten menetelmien valinnasta, eikä tietty valinta sulje menetelmiä pois. Esimerkiksi haastatteluja voidaan käyttää kaikissa lähestymistavoissa.

Tapaustutkimus soveltuu hyvin kehittämistyöhön, kun on tarkoitus tuottaa kehittämisehdotuksia ja -ideoita. Tapaustutkimuksen pyrkimys on tuottaa syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa tutkittavana olevasta asiasta realistisessa toimintaympäristössä. (Ojasalo ym. 2015, 52.)

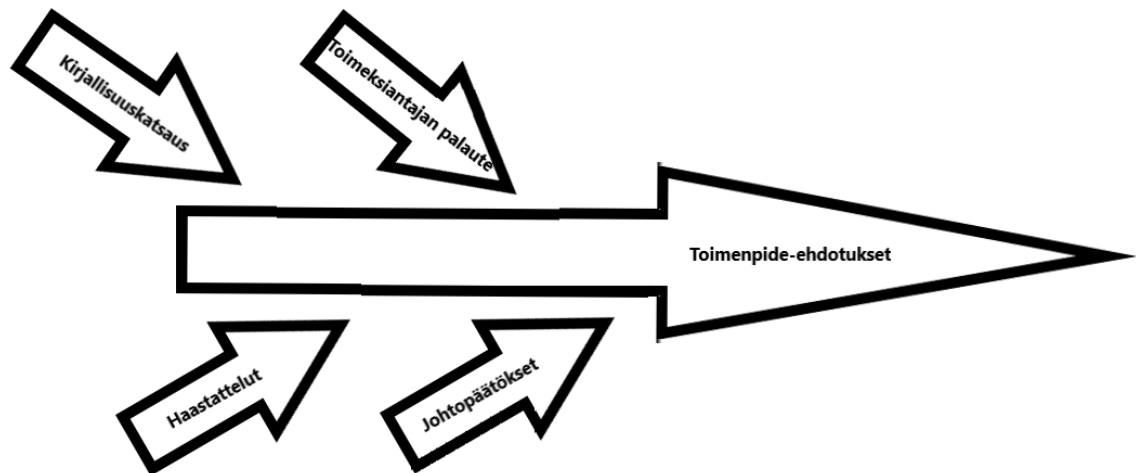
Tapaustutkimuksessa ei ole kyse siitä, kuinka yleistä jokin asia on, vaan enemmänkin siitä miten jokin on mahdollista tai kuinka jokin tapahtuu. Se vastaa usein kysymyksiin ”miten?” ja ”miksi?”. Tutkimuksen tarkoitus on tuottaa uutta tietoa kehittämisen tueksi. (Ojasalo ym. 2015, 53.) Tapaustutkimus soveltuu tähän työhön hyvin, sillä työn tarkoituksena on nimenomaisesti tuottaa uutta tietoa, jotta toimintaa voidaan kehittää.

Kuvio 1 Tapaustutkimuksen vaiheet (Ojasalo ym. 2015, 54)

Kehittämiskohde tarkentuu työn edetessä. On hyvin mahdollista, että työn edistyessä ilmenee, että alkuperäinen kehittämistehtävä ei ole enää niin tärkeä. Tällöin kehittämistehtävää pitää muuttaa tai muokata. Tämä on osa kehittämisprosessia ja usein pitää perehtyä aiheeseen pitkään, ennen kuin todellinen tarve kehittämiselle ilmenee.

(Ojasalo ym. 2015, 54.) Työn kehittämistehtävä, tai ainakin sen toteutustapa, saattaa siis tutkimuksen edetessä muuttua. Tarkoituksena on kuitenkin vastata parhaalla mahdollisella tavalla työn tilaajan toiveisiin ja tarpeisiin.

Kuvio 2: Prosessi

3.2 Haastattelut

3.2.1 Haastattelujen suorittaminen

Haastattelujen tarkoitus on välittää kuvaa haastateltavien ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista ja tunteista. Haastattelua voi lähestyä monella eri tavalla, suorasti tai epäsuorasti. Jonkin asian tulkinta saattaa olla epäsuoraa lähestymistä, mutta suurempi ja yleisempi tapa on kysyä ihmiseltä hänen uskomuksiaan, kokemuksiaan ja arvostuksiaan. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 41.)

Haastattelutapoja on myös monenlaisia. Erot eri haastattelutapojen välillä liittyvät lähinnä siihen, kuinka strukturoitu haastattelu on eli kuinka kiinteästi kysymykset on muotoiltu. Kirjallisuudessa eri haastattelunimikkeiden käyttö on paikoittain kirjavaa ja samankaltaisista menetelmistä käytetään usein eri nimityksiä. Haastattelut voidaan kuitenkin jakaa karkeasti kahteen eri luokkaan, strukturoituun lomakehaastatteluun ja muihin. Muihin haastatteluluokkiin kuuluu esimerkiksi strukturoimaton haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu, teemahaastattelu, syvähaastattelu sekä kvalitatiivinen haastattelu. (Hirsjärvi ym. 2015, 43.)

Puolistrukturoidulle haastattelulle on useita eri määritelmiä, mutta se sijoittuu lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun väliin. Se on määritelty esimerkiksi niin, että kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta vastauksia ei ole sidottu valmiisiin vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavat saavat vastata omin sanoin.

Puolistrukturoidulle haastattelulle on siis ominaista, että jokin näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. (Hirsjärvi ym. 2015, 47.)

Opinnäytetyössä haastateltiin muutamia tarkoin valittuja isompien yritysten ja yhteisöjen turvallisuudesta vastaavia henkilöitä, kuten aiemmin on mainittu. Hirsjärvi ym. (2015, 58-59) toteavat, että merkittävä tieto on saatavissa muutamaa henkilöä haastatteleamalla, kun tilastojen sijaan pyritään samaan syvällisempää tietoa. Haastateltavien määrästä mainitaan, että niitä on syytä olla vain sellainen määrä, jotta saadaan tarvittava tieto. Tällöin puhutaan harkinnanvaraisesta näytteestä.

Haastateltavat valittiin sen perusteella, mihin yrityksiin tai yhteisöihin kannattaa olla yhteydessä mahdollisimman kattavan kamerakartaston aikaansaamiseksi mahdollisimman vähällä työllä. Haastattelut kohdistuivat siis isoimpiin yrityksiin tai ketjuihin. Tämän kautta saadaan myös useamman eri yrityksen näkemykset esille.

Asiantuntijuus voi olla tiede-, ammatti- tai instituutioperusteista. Asiantuntija on siis henkilö, jolla on kyseisestä aihealueesta sellaista tietoa, jota maallikolla ei ole (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvoori 2017, 181). Valittujen yritysten ja yhteisöjen turvallisuusorganisaation henkilöstöä voidaan pitää kyseisen alan asiantuntijoina. Kyseessä on usein myös samat henkilöt, joihin poliisi on yhteydessä valvontakameroiden materiaalin luovuttamisen yhteydessä.

Asiantuntijoita haastatellaan sen tiedon vuoksi, jota heillä voidaan olettaa olevan tutkittavasta aiheesta. Tämän tiedon avulla pyritään pääsemään selville asioiden tilasta ja tuottamaan uutta tietoa hyödyntämällä asiantuntijoiden erityistietämystä. (Hyvärinen ym. 2017, 181-183.)

Kvalitatiivinen haastattelu lähestyy haastattelua yksilöllisenä kohtaamisena. Siinä ei yleensä tavoitella määrällisiä yleistyksiä, vaan ollaan enemmän kiinnostuneita yksittäisen haastateltavan näkemyksistä ja kokemuksista. (Hyvärinen ym. 2017, 68.)

Haastattelut järjestetään edellä mainitun perusteella asiantuntijoiden puolistrukturoituina kvalitatiivisina haastatteluina. Valinta on luonnollinen, sillä kohdeyhteisöjen valinta perustui osaltaan myös siihen, että niillä on omat turvallisuusorganisaationsa. Tällä tavalla toimimalla saadaan asiaan perehtyneen ja asian parissa muutenkin toimivan henkilön näkemys. Lisäksi haastattelujen tarkoituksena on tilastojen sijasta selvittää sitä, mitä mieltä eri yritysten ja yhteisöjen edustajat ovat poliisin tiedonsaantiopyynnöstä ja miten sitä voisi parantaa.

Haastateltavien luottamuksen saaminen on oleellista informaation saamiseksi. Haastateltavan tulee myös pystyä lunastamaan tämä luottamus osoittamalla, että hän ei esimerkiksi kerro muiden haastateltavien näkemyksiä myöhemmissä haastatteluissa. (Hirsjärvi ym. 2015, 96.) Opinnäytetyön tekijä toimii haastatteluja tehdessään omalta osaltaan myös poliisin

edustajana, jolloin häneen todennäköisesti suhtaudutaan myös sen mukaisesti. Poliisin edustajana toimiminen lisää eri toimijoiden luottamusta haastattelijaan.

Opinnäytetyön aihe on valmiiksi arkaluontoinen, sillä se koskee yritysten ja yhteisöjen turvallisuusjärjestelyitä. On oletettavaa, että haastateltavat henkilöt eivät halua itseään tai edustamaansa yritystä näkyville. Tällöin tiedon saamisen turvaamiseksi on anonymisoitava haastateltavien tietoja heidän toiveidensa mukaan. Sopiva anonymisoinnin menetelmä tässä tapauksessa on kategorisointi.

Kategorisoinnilla tarkoitetaan sitä, että epäsuoria tunnistetietoja karkeistetaan yleisemmälle tasolle (Hyvärinen ym. 2017, 360). Näin ollen voidaan jättää mainitsematta yrityksen tai yhteisön nimi ja puhua tekstissä esimerkiksi kauppaketjun turvallisuuspäälliköstä.

3.2.2 Haastatteluaineiston analyysi ja tulkinta

Haastatteluissa hankittu tieto pitää analysoida, jotta siitä voidaan tehdä johtopäätöksiä. Kvalitatiivisen aineiston analyysissä on monia tapoja. Tavallinen menetelmä on, että aineistoa analysoidaan samanaikaisesti aineiston keruun, tulkinnan ja narratiivisen raportoinnin kanssa. (Hirsjärvi ym. 2015, 136.)

Hirsjärvi ym. (2015, 136) mainitsevat laadullisen analyysin pääpiirteiksi seuraavat kohdat:

- Tutkijan itse suorittaman haastattelun yhteydessä alkanut analyysi, jossa voidaan tehdä havainnot ilmiöistä esimerkiksi niiden toistuvuuden ja jakautumisen suhteen.
- Aineistoa analysoidaan ”lähellä” aineistoa ja sen kontekstia. Kvalitatiivinen aineisto säilyttää aineistonsa sanallisessa muodossa.
- Induktiivinen tai abduktiivinen päättely. Induktiivinen päättely on aineistolähtöistä, kun taas abduktiivisessa pyritään todentamaan jotain valmista teoriaa.
- Lopulliselle analyysille ei kvalitatiivisessa tutkimuksessa ole yhtä oikeaa tapaa, vaan tutkija oppii ajan kanssa sopivimman analysointitavan.

Aineiston analyysimetodina käytetään keinoa, jossa haastattelija tiivistää ja tulkitsee haastateltavan kuvausta jo haastatteluvaiheessa ja kertoo tulkinnoistaan myös haastateltavalle (Hirsjärvi ym. 2015, 137). Tällöin saadaan aikaan keskustelua ja päästään toivottavasti ongelmiin käsiksi. Tällä tavalla haastateltavien kanssa haetaan yhteistä ratkaisua tutkimusongelmaan.

3.2.3 Haastattelujen laatu ja luotettavuus

Haastattelujen laadukkuutta voidaan tavoitella etukäteen tekemällä hyvä haastattelurunko. On syytä myös miettiä ennalta, mitä teemoja voidaan syventää ja mietitään mahdollisten lisäkysymysten muotoa. Kaikkein ei voi kuitenkaan etukäteen varautua, mutta haastattelujen

laatua voidaan parantaa näillä keinoilla. Myös jatkuva laadunvalvonta on tarpeen haastattelujen laadun säilyttämiseksi. On syytä tarkastella suoritettuja haastatteluja ja verrata esimerkiksi ensimmäistä haastattelua myöhempään. (Hirsjärvi ym. 2015, 184.)

Itse haastatteluvaiheen aikana haastattelujen laatua voi parantaa pitämällä hyvää huolta mahdollisista teknisistä välineistä, kuten nauhurista. Haastattelupäiväkirjaan on syytä myös kirjata muistiinpanoja esimerkiksi hyvistä ja huonoista kysymyksistä tai itse haastattelutilanteesta. (Hirsjärvi ym. 2015, 184.)

Haastatteluaineiston luotettavuuteen vaikuttavat haastattelujen laatu ja yhdenmukaisuus, mutta siihen liittyy myös paljon muita seikkoja. Haastatteluissa on kyse ihmisten kanssa toimimisesta, jolloin on todennäköistä, että kahdella eri kerralla suoritetusta täsmälleen samanlaisesta haastattelusta saadaan eri tulokset. Tärkeimpänä seikkana on kuitenkin pyrkiä paljastamaan haastateltavien käsityksiä niin hyvin kuin mahdollista. (Hirsjärvi ym. 2015, 185-189.)

3.3 Brainstorming/aivoriihi

Poliisilaitoksen kameravalvontakartastosta vastaavan henkilöstön kanssa on tarkoitus käydä läpi jo saatua tietoa ja pohtia yhdessä asiantuntijoiden kanssa järkeviä lähestymistapoja asiaan. Myös eri tutkintaryhmissä toimivien poliisimiesten kanssa käydään vastaavanlaisia keskusteluja siitä, miten he kokevat oman osuutensa kameravalvontakartaston käyttäjinä ja sen täydentäjinä. Tarkoituksena on osallistaa henkilökuntaa yhteiseen projektiin ja saada sitä kautta levitettyä ymmärrystä asian tärkeydelle.

Osallisuus edellyttää kuulluksi tulemisen kokemusta, yhteistä keskustelua ja toiminnan suunnittelua. Tärkeää on se, että osallistuja näkee oman visionsa osana yhteistä visiota ja saa sitä kautta kokemuksen osallisuudesta ja näin sitoutuu yhteiseen toimintaan tavoitteen saavuttamiseksi. (Jääskeläinen 2013, 144.)

Brainstorming/aivoriihi on yksi luovan ongelmanratkaisun standardimenetelmistä. Siinä yleensä 6-12 hengen ryhmä pyrkii ideoimaan uusia lähestymistapoja tai ratkaisua johonkin ongelmaan. Aivoriihen vaiheisiin kuuluu seuraavat vaiheet. Esivaihe, jossa asetetaan ja rajataan tavoitteet. Lämmittelyvaiheessa pyritään vapautumaan ennakkoluuloista ja kerrataan toimintaperiaatteet. Ideointivaiheessa pyritään vapaasti luomaan uusia ideoita ilman kritiikkiä ja kirjataan ideat ylös. Valintavaiheessa aiemmin kirjattuja ideoita aletaan tarkastella kriittisesti ja niistä valitaan toteuttamiskelpoiset ideat. (Ojasalo ym. 2015, 160-161.)

Ojasalon ym. mallista poiketen aivoriihi suoritettiin pienryhmässä, sillä kaikki siihen osallistujat olivat tuttuja toisilleen, eikä kynnystä kriittiseen ajatteluun ryhmässä ollut. Eri

yksiköiden pienen koon takia suurta ryhmää ei ollut myöskään mahdollista saada tällaiseen keskusteluun.

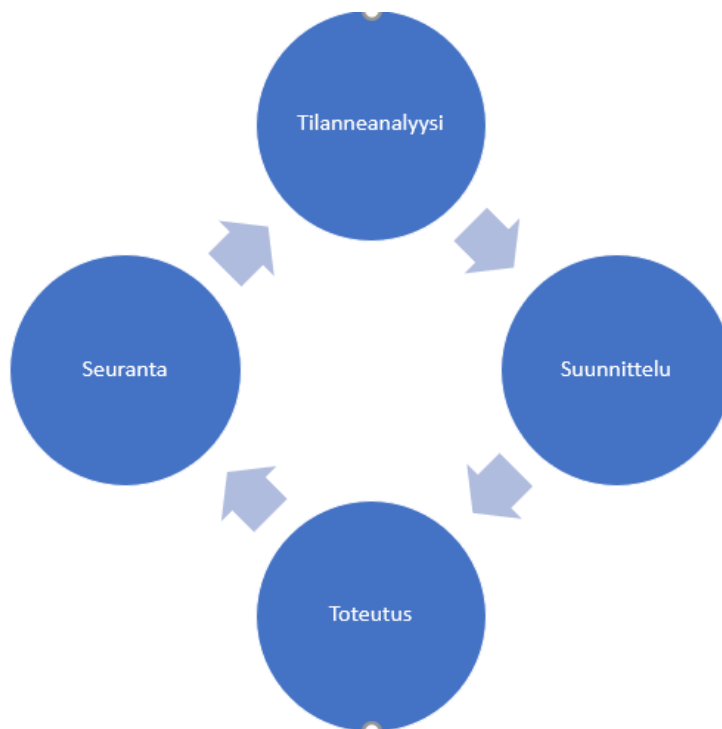
Näiden tapaamisten tarkoituksena ei ole luoda numeraalista tilastotietoa, vaan saada aikaan keskustelua ja ajatuksia toiminnan kehittämistä. Opinnäytetyön tekijä toimi keskusteluissa ns. puheenjohtajan roolissa ja esitti tietyt, valmiiksi suunnitellut kysymykset, mutta sana oli vapaa ja avoimeen keskusteluun rohkaistiin.

Keskusteleva lähestymistapa valittiin tutkintaryhmien haastatteluihin siitä syystä, että lomakekyselyn vastausprosentti olisi todennäköisesti ollut hyvinkin matala. Keskustelut oli helppo toteuttaa työpaikalla ja vastaukset saatiin varmemmin kuin esimerkiksi sähköpostilla lähestyttäessä. Ryhmän koko paikalla oleva henkilöstö on aamupalaverissa paikalla, joten tämä oli otollinen paikka ottaa asiaa puheeksi ja esittää kysymykset sekä keskustella aiheesta.

3.4 Markkinointisuunnitelma ja viestintä

Koska kameravalvontakartaston sisältöä pyydetään yrityksiltä vapaaehtoisesti, tarvitaan järkevä tapa lähestyä kohdeyrityksiä. Vaikka poliisilla ei tässä asiassa ole kilpailijoita, eikä mitään konkreettista tuotetta itse asiakkaalle, asia pitää kuitenkin osata myydä, koska kirjeiden lähettäminen on todettu toimimattomaksi tavaksi saada vastauksia. Tarkoituksena on luoda markkinointi- tai viestintäsuunnitelma, jota voidaan hyödyntää kameravalvontakartaston tiedonhankinnassa.

Markkinointi- tai viestintäsuunnitelma pyritään luomaan mahdollisimman yksinkertaiseksi ja tehokkaaksi. Sen kehittämisessä pyritään käyttämään perinteisiä markkinoinnin ja viestinnän keinoja asiaan soveltuvien osin.

Kuvio 3 Suunnittelukehä (Isohookana 2007, 94)

Suunnitteluvaiheessa asetetaan tavoitteet ja valitaan strategia. Strategian tarkoituksena on kuvata se, miten tavoitteeseen pyritään. (Isohookana 2007, 94.) Tässä työssä keskitytään suunnittelukehän kahteen ensimmäiseen osaan, eli tilanneanalyysiin ja suunnitteluun. Työssä kartoitetaan nykytilaa ja tehdään suunnitelma hankitun aineiston perusteella. Suunnitelmaa lähdetään mahdollisesti toteuttamaan myöhemmässä vaiheessa.

Markkinoinnin suunnittelussa oleellinen peruskysymys on viestintäkanavien eli keinojen valinta (Isohookana 2007, 107). Kohdeyritykset tavoittavia viestintäkanavia pyritään selvittämään haastatteluissa. Poliisilla on tietysti myös omat rajoitteensa viestinnän osalta, joten myös tämä tulee ottaa huomioon viestintäkanavien valinnan osalta.

Markkinointisuunnitelmassa tulee myös määritellä myös se, mihin markkinoinnilla tähdätään (Bergström ym. 2018, 27). Tässä tapauksessa tavoitteena on saada yritykset ymmärtämään, että kameravalvonnan tietojen toimittaminen poliisille on helppo ja toimiva keino poliisin esitutkinnan nopeuttamiselle, josta kaikki hyötyvät. Tämän onnistuessa oma-aloitteiset yhteydenotot kameravalvonnan osalta varmasti lisääntyisivät.

Markkinointisuunnitelmassa tulee esiin myös kaikki toimenpiteet, joilla tavoitteisiin pyritään. Toimenpiteet voivat olla jatkuvia, kuten verkkosivujen ylläpito tai sosiaalisen median viestintä, tai kertaluonteisia kampanjoita. (Bergström ym. 2018, 29.) Nykymaailmassa tehokas viestintä tapahtuu sosiaalisen median keinoin ja yhtenä vaihtoehtona onkin tiedotuskampanja sosiaalisessa mediassa. Yleisluonteisen kampanjan jälkeen voidaan kohdentaa suoria

yhteydenottoja kohdeyrityksiin, jotka ovat aiemman kampanjan takia jo toivottavasti tietoisia poliisin tarpeista.

Bergströmin ym. (2018, 31) mukaan markkinointi ei ole vain sarja yksittäisiä toimenpiteitä tai erillisiä kampanjoita, vaan sitä toteutetaan jatkuvana prosessina. Kameravalvontakartaston osalta on kuitenkin kyseessä kertaluonteisempi projekti, jossa pyritään lisäämään tietoisuutta. Poliisin viestinnän resurssit tuskin riittävät asian jatkuvaan esilläpitoon, eikä sille välttämättä ole tarvettakaan.

Markkinoinnin tehtävänä on arvon tuottaminen asiakkaalle. Jokaisen asiakkaan kohdalla arvon kokeminen on yksilöllistä ja usein abstraktia. Haittoina puolestaan voi olla esimerkiksi rahallisia kuluja tai työajan menetystä. Jotta asiakas kokee saaneensa arvoa, tulee hänen hyötynsä olla suuremmat kuin hänen kokemansa haitat. (Bergström & Leppänen 2018, 23.) Tämä voi olla vaikeaa kameravalvontakartastoa markkinoidessa, sillä hyötyjä on vaikea nähdä. Jokainen tallennepyyntö aiheuttaa kuitenkin toimenpiteitä kameroiden haltijalle ja sitä kautta myös kuluja.

Markkinoinnin suunnittelussa tulee ottaa myös huomioon muun muassa kausivaihtelut, muotitrendit, suhdannevaihtelut ja kysynnän vaihtelut (Bergström ym. 2018, 54-57). Tässä tapauksessa nämä asiat eivät ole kuitenkaan oleellisia, koska kyseessä ei ole tuotteen tai palvelun markkinointi vaan tietyn ajatusmallin markkinointi ihmisille viranomaisviestinnän keinoin. Poliisin luottamus on myös viime vuosina pysynyt vakaana, joten tähän asiaan liittyviä vaihteluja tapahtunee hyvin vähän.

4 Projektikuvaus ja tulokset

4.1 Haastatteluiden suorittamisesta

Haastattelut toteutettiin kunkin haastateltavan osalta heidän toivomallaan tavalla. Opinnäytetyötä tehtäessä Covid-19 oli edelleen akuutti, joten tämä osaltaan vaikutti haastattelutapojen valintaan. Osa haastateltavista tavattiin henkilökohtaisesti ja osa haastateltiin sähköpostitse tai puhelimitse. Haastatteluihin oli valmistauduttu etukäteen ja tietyt peruskysymykset esitettiin kaikille haastateltaville. Varsinkin kasvokkain käydyt haastattelut tuottivat runsaasti vapaamuotoista keskustelua aiheesta. Tämä johti hyvään lopputulokseen ja haastatteluista saatiin runsaasti tietoa esiin.

Haastatteluissa pyrittiin saamaan esiin haastateltavien näkemyksiä asian eri puolista mahdollisimman laajasti. Haastattelurunko oli pohjaltaan kaikille haastateltaville sama, mutta siihen tehtiin haastateltavan toimialan mukaan pieniä tarkennuksia, jotta paras tulos

saavutetaan. Haastatteluissa pyrittiin siis huomioimaan henkilön edustama yritys jo kysymysten asettelussa.

Tutkimuksen tekijällä oli myös paljon omakohtaisia kokemuksia ongelmista ja toimivista metodeista kameravalvontaa koskien, joten kysymysten asettelussa käytettiin tutkimuksen tekijän omaa ammattitaitoa rikostutkinnasta ja siihen liittyvästä kameravalvonnan tuntemuksesta. Kysymykset pidettiin kuitenkin avoimina, jotta ne eivät johdattele liikaa mihinkään tiettyyn suuntaa.

Haastateltavat oli valittu aiemmin esitettyjen perusteiden mukaan ja edustivat hyvin erilaisia toimijoita. Myös Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen kameravalvontakartastosta vastaavien henkilöiden kanssa käytiin keskusteluja, jotta tilannetta ja alkuperäistä ongelmaa pystytään ymmärtämään. Tämän lisäksi poliisilaitoksen rikostutkinnan henkilökunnan kanssa asiasta käytiin myös aivoriihi/brainstorming tyyppistä keskustelua, jotta loppukäyttäjien näkemykset tulisivat kuuluiksi ja heitä saataisiin sitoutettua yhteiseen projektiin.

Ulkopuolisten haastateltavien määrä oli tietoisesti jätetty melko pieneksi. Aiheen arkaluonteisuudesta ja pienestä otannasta johtuen haastateltavat on kuvattu työnantajansa ja työnimikkeensä perusteella niin, ettei heitä voi suoraan yhdistää mihinkään tiettyyn yritykseen. Tiedot haastateltavien edustamista yrityksistä toimitetaan luonnollisesti työn tilaajalla, jotta niitä voidaan hyödyntää kameravalvontakartaston kehittämisessä ja mahdollisten syöttöjen tekemisessä. Näin vältetään myös turhilta yhteydenotoilta samoihin yrityksiin.

4.2 Yhteistyötahojen edustajien haastattelut

Haastateltavien tavoittaminen paljastui yllättävän vaikeaksi. Isommissa yrityksissä oikean henkilön löytäminen oli ajoittain hyvin hankalaa ja oikean henkilön löydyttyä vastauksen saaminen saattoi olla ongelmallista. Tämä siitä huolimatta, että yhteydenottoihin käytettiin poliisin virkapostia, jonka oletin lisäävän luotettavuutta ja vastaushalukkuutta merkittävästi.

Osa valituista yrityksistä ei koskaan vastannut yhteydenottopyyntöihin, joka omalta osaltaan jo selittää aiempaa ongelmaa materiaalin hankinnassa. Poliisin lähettämiin kirjeisiin ei saatu vastauksia, eikä suoriinkaan yhteydenottoihin aina tunnuta vastaavan. Tässä vaiheessa kameravalvontakartaston materiaalin hankintaan liittyvien ongelmien yksi perimmäisistä syistä konkretisoitui myös tutkimuksen tekijälle. Tämä ei tosin tullut yllätyksenä, sillä jopa esitutkintaa suoritettaessa asianomistajan vaatimuksia voi olla ajoittain todella vaikea saada varsinkin isommilta yrityksiltä. Tällaisessa tapauksessa kyse on kuitenkin suoraan yrityksen omasta edusta, toisin kuin kameravalvontakartaston osalta.

Haastateltava 1 toimii suuren vartioimisliikkeen turvallisuuspäällikkönä. Yhteydenotto ja haastattelu tapahtui sähköpostin välityksellä.

Haastateltava 2 toimii alueella toimivan suuren yhteistyötahon turvallisuuspäällikkönä. Haastateltavan kanssa oltiin yhteydessä useampaan eri kertaan, jonka lisäksi tavattiin henkilökohtaisesti. Kameravalvontakartastoa koskeva asia on kyseisen yhteistyötahon kanssa edennyt jo siihen pisteeseen, että tietoa voidaan alkaa siirtää poliisin kameravalvontakartastoon.

Haastatteluissa käytetyt kysymysrungot löytyvät työn liitteistä 1 ja 2.

4.2.1 Ongelmia

Ensimmäinen esiin tullut ongelma oli selkeästi rakenteellinen. Vartioimisliikkeiden osalta yleisin toimintamalli kameravalvonnan osalta on toimeksiantosopimuksella tehty kameravalvonnan suorittaminen tietyssä kohteessa. Tällöin kameravalvontajärjestelmän omistaa asiakas ja asiakkaalla on hallinta tietojen luovuttamisesta. Tämä ei kuitenkaan ole toistaiseksi muodostunut suureksi ongelmaksi, sillä poliisilla on tiedonsaantioikeus ja sen perusteella toimitaan. (Haastateltava 1, 2020.)

Sama ongelma kameroiden haltijoiden ja koko kameravalvonnan pirstaloitumisen suhteen on kohteissa, jossa on paljon toimijoita. Usein vartioimisliikkeellä on kameravalvontaa esimerkiksi jonkin yrityksen aulatiloihin. Isännöitsijä saattaa hoitaa kiinteistön ulkokameroita ja jollain kiinteistössä toimivilla yrityksillä saattaa olla lisäksi täysin omaa valvontaa alueella. (Haastateltava 1, 2020.) Näin samassa liikekiinteistössä saattaa olla helposti useita eri yhteyshenkilöitä ja useita eri tallentimia, joilta tietoa voisi saada tarvittaessa. Nämä toimijat eivät usein ole tekemisissä toistensa kanssa, jolloin poliisin pitää oma-aloitteisesti osata tiedustella kameroita useista eri kohteista.

Koska vartioimisliikkeet ovat turvallisuusalan keskeisiä toimijoita, on niillä myös intressi kehittää toimintaansa. Tilanne kameravalvonnan osalta ei kuitenkaan ole helppo ja mutkaton, jos olisi niin tämäkin ongelma olisi jo ratkaistu (Haastateltava 1, 2020).

Aiempien poliisin yhteydenottojen osalta tilanne koettiin hankalaksi. Poliisin lähettämät sähköpostit tai muut yhteydenotot kameravalvontakartastoa koskien eivät aina tavoita oikeaa henkilöä ja jäävät helposti pyörimään (Haastateltava 1, 2020).

Yhtenä huonona puolena yleisesti kameravalvontamateriaalin luovuttamisessa on se, että materiaali tulee monesti julkiseksi esitutinnan valmistuttua ja päätyy valtakunnan lehtiin. Tämä on kameravalvonnan haltijan kannalta hieman arveluttavaa. (Haastateltava 2, 2020.) Poliisi noudattaa julkisuuslakia salassa pidettävän materiaalin osalta, mutta kuten mediasta on saatu usein lukea, eroavat esimerkiksi käräjäoikeuden ja poliisin näkemykset salassa

pidoista merkittävästi. Näin ollen materiaali päättyy julkisuuteen osana julkista oikeudenkäyntiä.

Poliisin tiedonsaantipyynnöjä tulee viikossa arviolta 3-5 ja välillä runsaasti enemmänkin. Vaikuttaa selkeästi siltä, että poliisin uudet työntekijät ottavat herkästi yhteyttä asioissa, jotka eivät liity omaan toimenkuvaan. Tällaisia ovat esimerkiksi muiden yritysten valvontakameroiden sijainnit ja haltijat. Toki näissä neuvotaan, mutta kameravalvontakartaston toimivaksi saattaminen varmasti vähentäisi näitä yhteydenottoja. Samat henkilöt ottavat monesti myös yhteyttä väärään tahoon organisaation sisällä ja on tapauksia, joissa tallenteet ovat ehtineet hävitä väärään paikkaan menneen pyynnön takia. On myös ollut lähellä, että omalle organisaatiolle olisi aiheutunut merkittäviä kuluja samasta syystä. (Haastateltava 2, 2020.)

Pienenä riskinä nykyisessä toimintamallissa on myös se, että pyynnön mennessä väärälle henkilölle, tämä voi käyttää kyseistä tietoa jollain tavalla hyväkseen. Mahdollisuus tähän on toki hyvin pieni, mutta teoriassa väärälle henkilölle mennyt pyyntö voisi aiheuttaa sen, että kyseinen henkilö poistaa tiedon tai jättää kertomatta tallenteella näkyviä asioita. (Haastateltava 2, 2020.)

4.2.2 Toimivia seikkoja

Poliisin tiedonsaantioikeus muodostaa pohjan yhteistyölle. Kyseessä on viranomainen, eikä yksityinen taho. Lakimiehet ovat käyneet asiaa läpi ja todenneet kameroiden sijaintitietojen luovuttamisen poliisille lainmukaiseksi. Mikäli pyyntöön sisältyisi suora etäkäyttöyhteys, asia ei välttämättä olisi yhtä selkeä. Nyt kuitenkin pyydettiin ja luovutetaan ainoastaan kameroiden sijainnit ja esikatselukuvakkeet. (Haastateltava 2, 2020.)

Rikoksien selvittäminen on kaikkien etu ja kameratallenteet sisältävät usein kriittistä tietoa, jonka merkitys rikoksen nopeassa selvittämisessä on huomattava (Haastateltava 1, 2020). Kameravalvonnasta ja sen toimivuudesta on hyötyä kaikille. Kansalaisille, kiinteistöjen omistajille ja viranomaisille. Asiaa ei monestikaan kuitenkaan nähdä näin ja kameravalvonnan lisäämistä kritisoidaan. (Haastateltava 2, 2020.)

Yhteistyötä on poliisin kanssa tehty monella eri tapaa ja nykyinen tapa toimia koettiin toimivaksi. Poliisin kanssa toimivaksi todettu tapa on siis perinteinen, tutkija lähettää pyynnön ja materiaali toimitetaan sen perusteella. Asiaa on myös käsitelty jo aiemmin yrityksen sisällä, asiakkaiden sekä poliisin kanssa. (Haastateltava 1, 2020.)

Yhteistyötä on tehty runsaasti ja nyt alkava tietojensiirto poliisin kameravalvontakartastoon on varmasti isotöinen tehtävä. Asiassa on kuitenkin paljon positiivisia seikkoja, jotka

parantavat yhteistyötä ja nopeuttavat molempien osapuolien töitä. Asia on varmasti molemmille osapuolille tärkeä. (Haastateltava 2, 2020.)

Haastateltavat eivät siis nähneet ongelmaa itse tietojen luovuttamisen perusteissa. Haastateltavat mainitsivat, että poliisilla on lakiin perustuva tiedonsaantioikeus ja sen perusteella he tietoja luovuttavat. Haastateltavat kokivat myös, että tietojen luovuttaminen parantaa kokonaisturvallisuutta ja nostaa rikosentekijöiden kiinnijäämisriskiä.

4.3 Poliisin henkilöstön kanssa käydyt workshopit ja haastattelut

4.3.1 Pääkäyttäjien ja vastuuhenkilöiden kanssa käydyt keskustelut

Jotta työn lopputulos vastaisi toimeksiantajan toiveita, prosessin aikana pidettiin kameravalvontakartaston alueellisten pääkäyttäjien kanssa workshop tyylisiä keskusteluja. Kyseisiä keskusteluja käytiin eri kokoonpanoilla muun muassa Koronavirustilanteen aiheuttamien työaikamuutosten takia. Näiden keskustelujen kautta pyrittiin saamaan kartaston ylläpidon parissa työskentelevien henkilöiden mielipiteitä ja näkemyksiä esiin. Keskusteluiden avulla pystyttiin myös suuntaamaan selvitystä johonkin tiettyyn suuntaan ja huomioimaan, mikäli oltiin ajautumassa hakoteille.

Nämä keskustelut olivat siis hyviä kriittisen palautteen kannalta. Kollegoiden kesken asiasta pystyttiin puhumaan avoimesti ja suoraan. Näistä keskusteluista oli myös hyötyä sen kannalta, mihin suuntaan projektia lähdettiin viemään. Kollegoilta saadun palautteen perusteella syntyi uusia ideoita ja projektia pystyttiin viemään eteenpäin toimeksiantajan tarpeita kuunnellen.

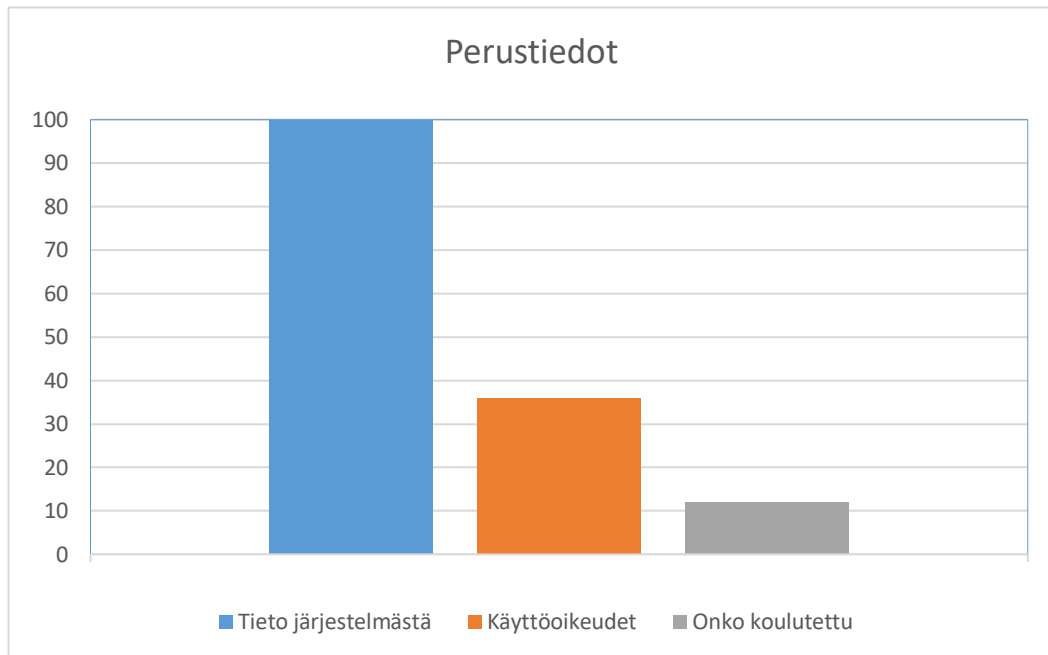
Vielä keskeneräistä työtä käytettiin asian esille nostamiseen poliisilaitoksen johdon suuntaan. Työhön kerättyä tietoa siis käytettiin asian tärkeyden havainnollistamisessa ja projektin eteenpäin viemisessä. Samalla sovittiin jo alustavasti siitä, miten kameravalvontakartastoa koskevaa projektia lähdetään viemään eteenpäin. Keskusteluissa hahmoteltiin eri henkilöiden vastuita ja sitä, miten työ käytännössä tehdään.

4.3.2 Eri tutkintaryhmien tutkijoiden kanssa käydyt keskustelut

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen tutkintaryhmistä projektiin valittiin operatiivisen tutkinnan tutkintaryhmät ja vaativan tutkinnan tutkintaryhmät. Keskustelut käytiin kyseisten ryhmien aamupalaverien yhteydessä ja paikalla oli vaihtelevasti tutkijoita kustakin ryhmästä.

Loppukäyttäjien, eli rikostutkijoiden, kanssa käydyissä keskusteluissa pyrittiin selvittämään asian nykytilaa ja rivityöntekijöiden tietoisuutta järjestelmästä ja halukkuutta sen käyttämiseen. Kysymykset oli luonnollisesti asetettu erilaisiksi kuin muilla haastatelluilla ryhmillä. Kyselyllä tavoitettiin 25 rikostutkijaa eri tutkintaryhmistä ja keskustelua käytiin

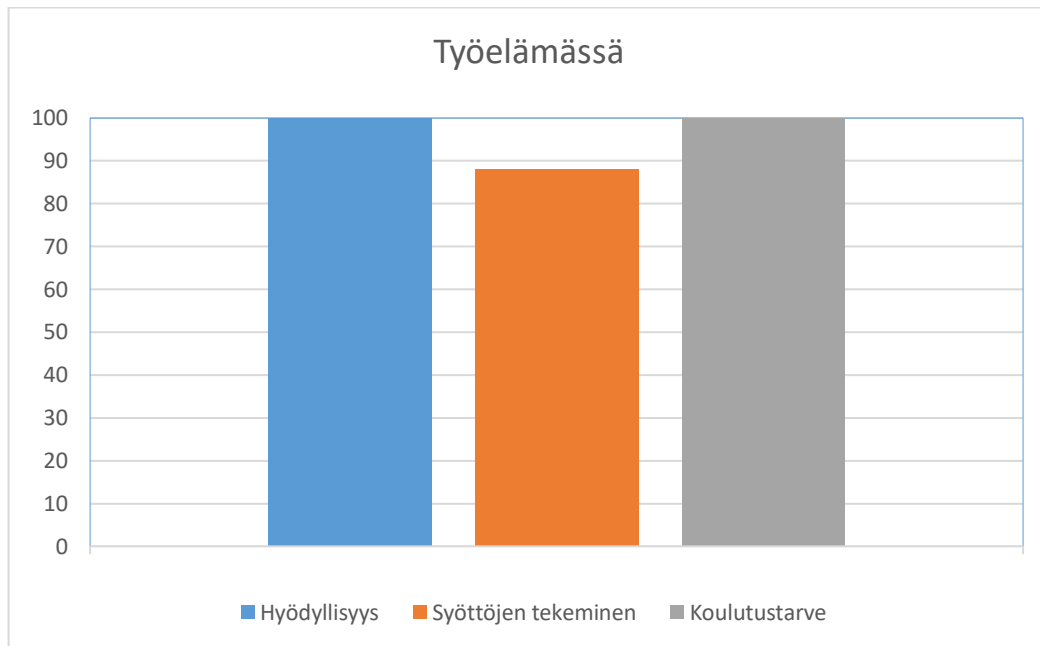
kysymysten ohella, kuten oli tarkoituskin. Haastateltavat olivat pääosin henkilöitä, jotka ovat viikoittain tekemisissä valvontakameramateriaalin ja siihen liittyvien toimenpiteiden kanssa.

Kuvio 4: Perustiedot

Yllä olevasta kuviosta käy ilmi, että kaikki kyselyyn vastanneista tiesivät kameravalvontakartaston olemassaolosta. Tästä huolimatta vain 9 henkilöä oli hakenut käyttöoikeuksia järjestelmään. Käyttöoikeuksien hakemiseen menee noin minuutti ja sen pitäisi olla rutiinitoimenpide kaikille rikostutkijoille. Kameravalvontakartaston käyttöoikeuksia ei pääosin haettu siksi, että se ei tällä hetkellä ole toimiva työkalu Espoon poliisiaseman alueella.

Laitoksella on myös aiemmin järjestetty infotilaisuus ja koulutusta kameravalvontakartastoa koskien. Vain 3 henkilöä vastanneista oli käynyt koulutuksessa ja siitäkin oli vastanneiden mukaan jo runsaasti aikaa.

Kuvio 5: Työelämässä

Yllä olevasta kuviosta käy ilmi, että kaikki kyselyyn vastanneista kokivat järjestelmän hyödylliseksi työkaluksi rikostutkinnassa. Tämä siitä huolimatta, että käyttökokemuksia ei juurikaan ollut. Ongelmaksi nostettiin tietojen kattavuus ja järjestelmän käytön mahdolliset kankeudet. Positiivisina seikkoina nähtiin kartaston tuoma ajansäästö tutkinnassa ja tiedon keskittyminen yhteen paikkaan, josta se on helposti löydettävissä.

Vastanneista 22 oli valmis tekemään uusia syöttöjä ja ylläpitämään kartastoa. Ongelmakohtina nähtiin se, että muistetaanko syöttöjä hoitaa kaiken muun työn ohella. Osa vastaajista kuitenkin koki, että poliisin työhön on tullut paljon kaikkea varsinaisen esitutkinnan ohessa suoritettavaa paperityötä ja toimenpidettä. Kameravalvontakartastoon syöttöjen tekeminen koettiin yhtenä sellaisena työtehtävänä, joka helposti unohtuu tai jää tekemättä. Kartastolle toivottiin myös selkeästi nimettyä vastuuhenkilöä, joka tarvittaessa voisi auttaa tai tehdä jopa tutkijoiden keräämien tietojen perusteella syöttöjä järjestelmään.

Kaikki vastaajista koki tarvetta kameravalvontakartastoa koskevalle koulutukselle. Tämä on luonnollista, sillä samassa kyselyssä vain 3 oli käynyt jonkin asiaa koskevan koulutuksen. Koulutustarve laitoksen tutkintaryhmissä on siis selkeä.

4.4 Markkinointisuunnitelma/ehdotus toimenpiteistä

Kameravalvontakartaston markkinoinnin osalta tärkeintä vaikuttaisi olevan henkilökohtainen yhteydenotto. Haastateltavat eivät pitäneet esimerkiksi poliisin verkkosivuilla tai some-alustoilla tapahtuvaa tiedottamista oleellisena asiana. Asiassa tulee ottaa kuitenkin huomioon, että haastateltavien kohderyhmä oli suuret yritykset ja pienempiä yrityksiä tai yksityishenkilöitä on toki mahdollista tavoittaa paremmin erilaisilla tiedotuskampanjoilla.

Valvontakameroiden sijaintitiedot ovat kuitenkin jossain määrin arkaluonteista tietoa, eikä julkinen tiedottaminen välttämättä sovellu tällaisen tiedon hankintaan. Edelleen korostetaan sitä, että harva yritys haluaa luoda itselleen lisää työtehtäviä. Varsinkin, jos asiaa ei ole perusteltu riittävän hyvin.

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena olleen markkinointi/tiedotussuunnitelman osalta joudutaan toteamaan, että työaika kannattaa käyttää mieluummin suoriin yhteydenottoihin kuin yleiseen tiedottamiseen asiasta. Tässä opinnäytetyössä kerättyä tietoa voidaan kuitenkin hyödyntää asian perustelemisessa eri yrityksille. Lisäksi asiasta tullaan joka tapauksessa keskustelemaan poliisilaitoksen viestinnästä vastaavien tahojen kanssa.

5 Johtopäätökset

Kuten yllä on esitetty, kameravalvonta ja siihen liittyvät tiedonsaantipyynnöt, tallenteiden toimitukset ja ylipäänsä asioista vastaavien tahojen selvittämiset eivät ole kovin yksiselitteisiä asioita. On myös huomattava, että yritykset eivät välttämättä näe poliisin ongelmaa tämän laajan kentän hallinnassa. Haastateltavat totesivat, että yhteistyö toimii hyvin ja he toimittavat kaiken tarvittavan materiaalin poliisille. Eri toimijat eivät kuitenkaan näe sitä työmäärää, joka edeltää tiedonsaantipyynnön lähettämistä. Poliisi on todennäköisesti joutunut käymään paikan päällä, soittamaan useita puheluita saadakseen selville kameroista vastaavan tahon, joutunut siirretyksi useita kertoja eri henkilölle ja lopulta saanut oikean henkilön puhelimen tai sähköpostin päähän.

Kameravalvontakartaston kehittäminen toimivaksi työkaluksi vaatii panostusta sekä poliisilta, että kameroiden haltijoilta. Yksiselitteistä vastausta siihen, miten tätä olisi parasta toteuttaa, ei opinnäytetyön tekemisen aikana saatu. Tietoa kerättiin kuitenkin runsaasti ja sen avulla asiaa pystytään lähestymään eri tavalla. Opinnäytetyön aikana kävi kuitenkin selväksi, ettei laajalla jakelulla lähetetyillä kirjeillä tai sähköposteilla ole juuri minkäänlaista vaikuttavuutta.

Yritysten edustajien kanssa käydyissä haastatteluissa kävi ilmi, että organisaatiolle suunnatut, laajalla jakelulla lähetetyt tiedonsaantipyynnöt eivät monestikaan tavoita oikeaa henkilöä ja

ne on helppo sivuuttaa. Oleellista on myös se, että asiaa perustellaan tarkemmin. Yritys joutuu käyttämään resurssejaan tietojen toimittamiseksi ja voittoa tavoitteleva organisaatio pyrkii luonnollisesti karsimaan ylimääräisiä toimintoja.

Työssä on lisäksi tehty paljon sellaista, joka ei näy tämän opinnäytetyön kirjoitetussa osassa. Työn yhteydessä on luotu kontakteja, saatu uutta materiaalia kameravalvontakartastoon ja luotu pohja sen käyttöönololle. Lisäksi toimeksiantajan kanssa on sovittu sisäisistä koulutuksista, joihin myös opinnäytetyön tekijä tulee osallistumaan.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen pitää nyt arvioida sitä, miten tärkeänä se pitää kameravalvontakartastoa ja miten paljon siihen halutaan tai voidaan laittaa resursseja. On selvää, että kameravalvontakartasto ei täydenny ja pysy ajankohtaisena satunnaisilla täydennyksillä. Toimivia vaihtoehtoja on opinnäytetyön tekijän näkemyksenä kaksi. Molemmat ratkaisut pyrkivät huomioimaan esille tulleita ongelmia. Suurimpana ongelmana selvityksen mukaan on nykyinen yhteydenottotapa, joka ei tuota minkäänlaista tulosta. Toisena kehitettävänä asiana on se, että kartastosta vastaa Länsi-Uudenmaan poliisin Analyysi ja tiedusteluyksikkö, joka ei muutoin työnkuvansa puolesta ole mukana operatiivisessa toiminnassa. Tällä ei ole tarkoitus myöskään vähentää kyseisen yksikön toimintaa, vaan nostaa esiin ajatusta siitä, että toiminta voisi olla tehokkaampaan muutenkin operatiivista toimintaa tekevässä yksikössä.

Ensimmäisenä vaihtoehtona asiaa asetettaisiin hoitamaan ryhmä, joka samalla vastuutetaan hankkimaan uusia kameroiden sijainteja, tekemään syöttöjä ja ylläpitämään järjestelmää. Vastaavasti ryhmään kuuluvien henkilöiden työnkuvauksessa ja työajan käytössä pitää pystyä huomioimaan tehtävän vaatima työaika. Ryhmä tulisi sen tehokkuuden maksimoinniksi koota sellaisista henkilöistä, jotka muutenkin tekevät töitä valvontatallenteiden parissa. Tällä tarkoitetaan ensisijaisesti rikostutkinnan henkilöstöä, jolla on valmiiksi jonkinlainen käsitys yleisimmin käytetyistä kameroista ja niiden haltijoista. Ryhmässä tulisi selkeästi olla ryhmänjohtajana toimiva, esimerkiksi alipäällystasoinen henkilö, joka vastaisi ryhmän toiminnasta ja organisoisi sen toimintaa. Ryhmän jäsenet olisi lisäksi hyvä koota eri tutkintayksiköistä, jotta se ei muodostu liian raskaaksi tietylle yksikölle.

Ryhmä voisi myös olla alkuun lyhyen aikaa täysiaikaisesti sidottuna kyseiseen projektiin. Tällöin mahdollistettaisiin kattavan pohjan luonti kameravalvontakartastoon ja saataisiin mahdollisesti myös muut työntekijät osallistumaan kartaston ylläpitoon. Aktiivisen vaiheen jälkeen kartaston ylläpitoon ja päivittämiseen riittäisi vähäisempikin työmäärä.

Toisena vaihtoehtona on jatkaa nykyisellä linjalla ja järjestää koulutuksia koko henkilöstölle. Toimiessaan tämä olisi järkevin vaihtoehto, jossa kenenkään yksittäisen virkamiehen työaika ei kuluisi kohtuuttomasti asian hoitamiseen. Tämä edellyttäisi henkilöstön sitouttamista ja sitoutumista asiaan ja koko rikostutkinnan ymmärrystä asian tärkeydelle ja hyödyllisyydelle.

Tämän vaihtoehdon ongelma on luonnollisesti sama kuin tälläkin hetkellä, eli työntekijöillä on niin runsaasti erilaisia varsinaisen päätehtävän ohella hoidettavia asioita, että kameravalvontakartaston päivittäminen helposti unohtuu tai koetaan aikaa vievänä lisätehtävänä.

Koulutustarve kameravalvontakartaston osalta Espoon pääpoliisiaseman tutkintaryhmissä on ilmeinen. Järjestelmä itsessään on melko yksinkertainen, joten koulutus voitaisiin hoitaa kouluttamalla tutkintaryhmien ryhmänjohtajat, jotka jakaisivat tietoa omalle ryhmälleen. Tässä mallissa on etuna myös se, että se sopii paremmin Koronarajoitusten mukaisiin osallistujamääriin. Näiden rajoitusten poistuttua koko laitoksen koulutus on myös mahdollista järjestää.

Edellä mainituilla toimenpiteillä kartasto on mahdollista saada toimivaksi työkaluksi nopeallakin aikataululla. Kyse on enemmänkin siitä, minkä verran asiaan halutaan asettaa resursseja ja kuinka tärkeänä työkaluna kartastoa pidetään.

6 Työn arviointi

Koen, että työ saavutti sille asetetut tavoitteet. Työn kirjallisessa osuudessa näkyy vain pieni osa tehdystä työstä ja uskon, että toimeksiantaja pystyy hyödyntämään hankittua tietoa sekä opinnäytetyön tekijän kattavaa käsitystä aiheesta. Tämä opinnäytetyö on ollut vain alkusysäys kameravalvontakartaston käyttöönotolle ja varsinainen työvaihe on vasta alkamassa.

Opinnäytetyön kirjallisuuskatsaus tuotti alkuun ongelmia, sillä ajankohtaista tietoa oli vaikea löytää luotettavista lähteistä. Tiedonhakuja jatkamalla tämä ongelma kuitenkin poistui ja sain kattavasti käsitellyä opinnäytetyön aiheita kirjallisuuskatsauksen keinoin.

Työtä tehdessä tuli vastaan tilanteita, joissa piti poiketa jonkin verran alkuperäisestä suunnitelmasta. Näitä olivat esimerkiksi tilanteet, joissa yhteydenottoihin ei vastattu ja haastattelut jäivät tekemättä. Soveltamalla ja suuntaamalla selvitystä hieman toiseen näkökulmaan asiasta selvittiin. Työn aikana päätettiin edellä mainituista syistä ottaa enemmän huomioon myös toimeksiantajan työntekijät ja heille suoritettiin myös kysely aiheesta.

Koen tämän työn myötä oppineeni paljon uutta ja koen myös tärkeäksi jatkaa työtä ja saattaa kameravalvontakartastoa käyttökelpoiseksi työkaluksi Espoon poliisiaseman alueella. Odotan myös mielenkiinnolla, miten tehty työ aikanaan otetaan vastaan ja muodostuuko siitä osa rikostutkijan perusarkea.

Lähteet

Painetut

Bergström, S. & Leppänen, A. 2018. Yrityksen asiakasmarkkinointi. Helsinki: Edita.

Efron, S. & Ravid, R. 2018. Writing the literature review. New York, London: The Guilford Press

Harisalo, R. & Miettinen, E. 2010. Luottamus: Pääomien pääoma. Tampere: Tampere University Press.

Himberg, K. 2017. Turvallinen Suomi 2018: Tietoa Suomen kokonaisturvallisuudesta. Helsinki: Turvallisuuskomitea.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino.

Isohookana, H. 2007. Yrityksen markkinointiviestintä. Alma Talent.

Koskela, H. 2009. Pelkokierre: Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta. Helsinki: Gaudeamus.

Laaksonen, M., Nevasalo, T. & Tomula, K. 2006. Yrityksen tietoturvakäsikirja. Helsinki: Oy Nordprint Ab.

Mercurio, J. & Roughton, J. 2002. Developing an Effective Safety Culture. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Vuorensyrjä, M. & Rauta, J. 2020. Poliisibarometri 2020. Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta. Sisäministeriö.

Reiman, T., Pietikäinen, E. & Oedewald, P. 2008. Turvallisuuskulttuuri. Espoo: VTT.

Sallinen, P. 2011. Kameravalvontaopas. Espoo: Sähköinfo.

Sähköiset

Espoon turvallisuusohjelma 2017-2018. Viitattu 29.8.2020.

<https://www.espoo.fi/download/noname/%7B14212D3D-860A-4F56-A002-E2BE184545F4%7D/87378>

Jääskeläinen, A. 2013. Työyhteisön hyvinvoinnin kehittäminen osallistavilla menetelmillä.

Lapin Yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus. Viitattu 31.10.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-623-3>

Poliisi. 2020. Viitattu 29.8.2020. <https://www.poliisi.fi/kameravalvontakartasto>

Ruuhilehto, K. & Vilppola, K. 2000. Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuuden edistäminen yrityksessä. Viitattu 15.11.2020. <https://docplayer.fi/2179026-Turvallisuuskulttuuri-ja-turvallisuuden-edistaminen-yrityksessa-kaarin-ruuhilehto-katja-vilppola-vtt-automaatio-riskienhallinta.html>

Julkaisemattomat

Haastattelu 1, Turvallisuusalan yrityksen turvallisuuspäällikön haastattelu 27.10.2020.

Haastattelu 2, Organisaation turvallisuuspäällikön haastattelu 6.11.2020.

Kuvio 1 Tapaustutkimuksen vaiheet (Ojasalo ym. 2015, 54)	15
Kuvio 2: Prosessi	16
Kuvio 3 Suunnittelukehä (Isohookana 2007, 94)	21
Kuvio 4: Perustiedot.....	27
Kuvio 5: Työelämässä	28

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko yhteistyötahot

Yhteistyötahojen edustajien haastattelurunko:

Onko poliisi ollut aiemmin yhteydessä kameravalvontakartastoa koskien?

Mikä on yrityksen kanta poliisin pyyntöön kameroiden sijaintien luovuttamisesta kartastoon?

Mihin kanta perustuu? Onko asiasta keskusteltu laajemmin?

Mitä riskejä/huolenaiheita tietojen luovuttamisessa on?

Mitä positiivisia seikkoja näette tietojen luovuttamisessa?

Koetteko, että kameroiden tietojen luovuttaminen nostaisi rikollisten kiinnijäämisriskiä ja toimisi näin myös ennaltaehkäisevästi?

Miten näkisi, että viranomaisen kannattaisi lähestyä yritystä? Saavuttaako kirje oikean henkilön?

Minkä verran työtä/kuluja poliisin kameravalvontaa koskevat tiedonsaantipyynnöt aiheuttavat?

Kameravalvontakartastoon pystytään syöttämään yhteystiedot jokaisen kameran/kohteen osalta erikseen. Tällöin pyynnöt ohjautuisivat tarkemmin oikeille henkilöille. Näettekö tässä etuja nykytilanteeseen verrattuna?

Näettekö kameravalvontaa/poliisin tiedonsaantipyyntöjä koskevassa asiassa kehitettävää? Mitä?

Muuta kommentoitavaa?

Liite 2: Haastattelurunko henkilöstö

Poliisilaitoksen henkilöstön haastattelukysymykset

Tiedätkö mikä poliisin kameravalvontakartasto on?

Oletko hakenut käyttöoikeudet kameravalvontakartastoon?

Oletko osallistunut asiaan liittyvään koulutukseen/infotilaisuuteen?

Koetko kameravalvontakartaston hyödylliseksi työkaluksi, mikäli se on ajantasainen?

Olisitko valmis tekemään syöttöjä ja päivittämään kartastoa?

Onko asiassa tarvetta järjestää koulutusta?

Kuinka usein olet tekemisissä valvontatallenteiden tai niihin liittyvien tietopyyntöjen kanssa?

Onko sinulla ollut ongelmia tallenteiden haltijan selvittämisessä tai tallenteiden saamisessa?